

УДК 316.6:37.015.3

doi: 10.20998/2227-6890.2021.1.13

С. В. СЕРГИНА, В. Г. ВЕРГУН

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

У статті проаналізовано наукові праці вчених, у яких висвітлюються проблеми соціокультурного розвитку особистості в сучасному суспільстві. Зокрема, наголошено на проблемі соціокультурної компетентності як ціннісного аспекту життєдіяльності людини і ключового показника готовності особистості до професійної діяльності. Проведено дослідження соціокультурної (життєвої) компетентності як багатоаспектного і багатокомпонентного явища. З'ясовано важливість формування соціокультурної компетентності особистості у процесі професійної підготовки, обґрунтовано місце та роль соціокультурної компетентності у структурі професійної підготовки майбутнього фахівця. Проаналізовано основні підходи, принципи, форми, методи і засоби формування соціокультурної компетентності особистості. Сконцентровано увагу на системному, діяльнісному, професійно орієнтованому, особистісно орієнтованому та культурологічному аспектах методики реалізації соціокультурного змісту освітніх програм. Розкриваються умови сучасного розвитку суспільства України, які загострюють соціокультурний аспект освітніх реформ. Соціокультурна компетентність може розглядатися як нова освітня стратегема. Виявлено, що формування соціокультурної компетентності сприяє розвитку основних цілей освіти, а саме: практичної, розвиваючої та виховної. Сучасна освіта орієнтована на стимулювання «особистісного зростання» (саморозвитку), на розвиток внутрішнього (творчого) потенціалу індивіда, на створення і розвиток індивідуальності. Доведено, що освіта відіграє головну роль у вирішенні проблеми, по-перше, професійної освіти, по-друге, соціокультурного відтворення і, по-третє, формування особистості. Явище соціокультурної компетентності нерозривно пов'язане з процесом формування людини в сучасному суспільстві, засвоєння нею норм і технологій виконання певної соціальної ролі.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, життєва компетентність, соціокультурний розвиток особистості, освітня стратегема, ціннісний аспект, особистісна самоактуалізація, соціалізація.

С. В. СЕРГИНА, В. Г. ВЕРГУН

ФОРМИРОВАНИЕ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ЛИЧНОСТИ

В статье проанализированы научные труды ученых, в которых освещаются проблемы социокультурного развития личности в современном обществе. В частности, сделан акцент на проблеме социокультурной компетентности как ценностного аспекта жизнедеятельности человека и ключевого показателя готовности личности к профессиональной деятельности. Проведено исследование социокультурной (жизненной) компетентности как многоаспектного и многокомпонентного явления. Выяснена важность формирования социокультурной компетентности личности в процессе профессиональной подготовки, обосновано место и роль социокультурной компетентности в структуре профессиональной подготовки будущего специалиста. Проанализированы основные подходы, принципы, формы, методы и средства формирования социокультурной компетентности личности. Сконцентрировано внимание на системном, деятельностном, профессионально ориентированном, личностно ориентированном и культурологическом аспектах методики реализации социокультурного содержания образовательных программ. Раскрываются условия современного развития общества Украины, которые обостряют социокультурный аспект образовательных реформ. Социокультурная компетентность может рассматриваться как новая образовательная стратегема. Виявлено, что формирование социокультурной компетентности способствует развитию основных целей образования, а именно: практической, развивающей и воспитательной. Современное образование ориентировано на стимулирование «личностного роста» (саморазвития), на развитие внутреннего (творческого) потенциала индивида, на создание и развитие индивидуальности. Доказано, что образование играет главную роль в решении проблемы, во-первых, профессионального образования, во-вторых, социокультурного воспроизводства и, в-третьих, формирования

личности. Явление социокультурной компетентности неразрывно связано с процессом формирования человека в современном обществе, усвоения им норм и технологий исполнения определенной социальной роли.

Ключевые слова: социокультурная компетентность, жизненная компетентность, социокультурное развитие личности, образовательная стратегема, ценностный аспект, личностная самоактуализация, социализация.

S. V. SERHINA, V. G. VERHUN

THE FORMATION OF PERSONALITY'S SOCIOCULTURAL COMPETENCE

The article gives a thorough analyzes of the scientific works of scientists, which highlights the problems of sociocultural development of a person in modern society. The paper concentrates on the problem of sociocultural competence as a value aspect of a person's life and a key indicator of individual readiness to perform professional activities. This article features sociocultural (life) competence as a multifaceted and multicomponent phenomenon. There the authors also found out the importance of individual's sociocultural competence formation in the process of training and proved the place and role of sociocultural competence in the structure of vocational education. This paper establishes some key approaches, principles, forms, methods and means of sociocultural competence formation of a person. The authors focus on the systemic, activity-oriented, professionally oriented, personality-oriented and cultural aspects of the methodology for the implementation of the sociocultural content of educational programs. Special attention is given to the conditions of modern state of the development of Ukraine, which stress a sociocultural aspect of its (Ukraine) educational reforms. Sociocultural competence can be considered as a new educational stratageme. The study revealed that the sociocultural competence formation contributes to the development of the main goals of education, namely practical, progressive and educational. The authors admits that the purpose of modern education is to stimulate personal growth (self-development) and improve the creative potential of each individual. The conclusion is that education plays a major role in solving the problem, firstly, vocational education, secondly, sociocultural reproduction and, thirdly, personality formation. To sum up the authors emphasizes that the phenomenon of sociocultural competence is inextricably linked with the process of the formation of a person in modern society, his assimilation of the norms and technologies for performing a certain social role.

Key words: sociocultural competence, life competence, sociocultural development of personality, educational stratageme, value aspect, personal self-actualization, socialization.

Постановка проблеми. Третє тисячоліття характеризується стрімким розвитком міжнаціональних контактів, зумовлює багатопланові зміни у суспільстві. В Україні відбуваються процеси, спрямовані на створення європейського суспільства, відтак, і загального європейського соціокультурного простору. Сьогодні відбувається глобальна переоцінка цінностей і змінюються орієнтири підростаючого покоління. Зростає значення дії міжнародних, національно-державних, регіональних інститутів, які захищають інтереси людини. До таких інститутів належить освіта.

Життєвий шлях сучасної людини – це освітній процес. Саме у сфері освіти людина стає людиною, а згодом виявляє себе в різних сферах життя. На сучасному етапі саме освіта має осмислити свої досягнення, уроки, засвоїти нові цінності. Останнім часом важливу роль відіграють сучасні засоби передачі інформації, які стали активним стимулом щодо формування різних соціокультурних вимірів. Важливим сьогодні є розгляд проблем співвідношення знання та інформації.

Основними цінностями гуманітарної освіти є відповідальність за загальнозначущі цінності, вільне світоглядне самовизначення, загальнокультурна компетентність, особистісна самоактуалізація у культурі та житті. Освіта створює умови для формування у студентів власних цінностей у вигляді

життєвих цілей, провідних мотивів та інтересів, прагнень, потреб, принципів. Освітньою цінністю в сучасних умовах стала орієнтація на вільну, творчу, самореалізовану людину [10].

Аналіз досліджень і публікацій щодо цієї проблеми свідчить, що соціокультурна компетентність є поняттям не новим. Це багатоаспектне, багатокомпонентне явище, спричинене процесом еволюції суспільства. Деякі дослідники однобічно трактують даний феномен як рівень знань соціокультурного контексту при використанні іноземної мови (І. А. Закір'янова, Л. В. Власенко, І. А. Воробйова, О. О. Коломінова), а також як характеристику досвіду спілкування та використання мови у різних соціокультурних ситуаціях; як лінгвокраїнознавчі знання, уявлення про основні національні звичаї та традиції, як систему навичок та умінь, що дозволяють узгоджувати свою поведінку відповідно до цих знань (С. О. Шехавцова, Г. О. Фукльова, Ю. М. Лебеденко, І. А. Закир'янова).

Поняття «особистість» та явище «соціокультурна компетентність» взаємно доповнюють одне одного. Наприклад, Л. І. Божович характеризує особистість як людину, здатну панувати над випадковостями та змінювати життєві обставини відповідно до своїх цілей і завдань, яка може також свідомо керувати і самою собою [9].

Із соціологічної точки зору, особистість є не лише наслідком, а й причиною соціально-етичних процесів, що здійснюються в даному соціальному середовищі. Людина, з одного боку, інтегрує соціальні відносини довкілля, з іншого – виробляє своє особливе ставлення до зовнішнього світу.

Науковець А. І. Жорнова виділяє соціокультурну компетентність та визначає її як здатність особистості забезпечувати самозміну засобами звичної активності, яка виявляється як ефективний вплив на життєдіяльність інших громад, переосмислення, усвідомлення існування інших культурних значень раніше наданого сенсу життєдіяльності [3, 93]. І. А. Закир'янова, у свою чергу, інтерпретує соціокультурну компетентність як інтегральну якість особистості, що дозволяє людині на основі відрефлексованої існуючої системи знань визначити свої переваги, завдяки яким можна конструювати свою поведінку та відношення з партнерами по взаємодії, впливати на проблемні ситуації у системах відносин «людина – людина», самореалізовуватися у конкретних культурно-історичних умовах своєї життєдіяльності [5]. Отже, з даних визначень, можемо констатувати, що явище соціокультурної компетентності нерозривно пов'язано з формуванням особистості в сучасному суспільстві, де людина має можливість як усвідомлювати себе у суспільстві, так і суспільство у собі, яке може прийняти чи змінити її.

Метою статті є обґрунтування та аналіз явища соціокультурної компетентності як ціннісного аспекту розвитку повноцінної особистості у суспільстві.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. Однією з актуальних проблем, що потребує на особливу увагу на даному етапі розвитку не лише освіти, а й суспільства загалом, є проблема соціокультурної компетентності як ціннісного аспекту життєдіяльності особистості. Завдання даної роботи: розкрити окремі соціокультурні, психолого-педагогічні та лінгвометодичні фактори, які сприяють духовно-інтелектуальному становленню особистості в системі освіти, уточнити поняття «соціокультурний розвиток особистості», «соціокультурна компетентність», окреслити умови, що впливають на ефективність соціокультурного розвитку особистості.

Виклад основного матеріалу. Соціокультурна компетентність як найважливіша якість особистості, є необхідною складовою успішної життєдіяльності будь-якого суб'єкта. Саме це стало предметом вивчення у Раді Європи. П'ять проголошених базових компетенцій (політична та соціальна, культурна, комунікативна та інформативна компетентність, що передбачає здатність оновлювати знання відповідно до умов, що змінюються) набувають особливого звучання в контексті готовності сучасних педагогів до здійснення гуманістично-орієнтованого педагогічного процесу.

У чому цінність соціокультурної компетентності для вищої освіти? Формування соціокультурної компетентності нерозривно пов'язане з основними цілями освіти: практичною, розвиваючою та виховною. І виховне завдання найбільш значуще, оскільки від вирішення цього завдання залежить формування у сучасній молодій людині почуття патріотизму та почуття інтернаціоналізму.

Оскільки соціокультурна компетентність інтерпретується як процес життєдіяльності особистості, вона більш ніж підходить під структуру поняття «життєва компетентність». Актуалізована сучасними соціокультурними трансформаціями життєва компетентність особистості визначається та аналізується М. Д. Степаненком як реальна здатність адекватно та відповідально реагувати на стрімкі соціальні зміни, застосовувати набуті знання, навички та вміння адекватно різним життєвим ситуаціям, як існуючим, так і очікуваним [11]. Життєва компетентність може розглядатися як нова освітня стратегема, спрямована на досягнення принципово нової мети освітньо-виховного процесу, яка б відповідала вимогам сучасності.

Втілення стратегем життя та життєтворчості сприяє:

- якісному оновленню змісту освіти відповідно до вимог сучасної цивілізації та українського суспільства з його новими імперативами, змістом та цінностями;

- практичному втіленню парадигми життєдіяльності на основі реалізації системного підходу в освітньому процесі шляхом виявлення та встановлення внутрішніх взаємозв'язків між різними навчальними дисциплінами та виховними засобами щодо потенціалу життєтворчості;

- формуванню креативної особистості, яка здатна продуктивно здійснювати життєдіяльність в умовах динамічного глобалістського світу;

- розвитку особистості як суб'єкта свого індивідуального життя, здатного свідомо та відповідально ставитися до здійснення свого життя на основі оволодіння технологією життєтворчості та мистецтвом життя як рівнем розвитку здібностей особистості до продуктивного способу буття;

- підготовці свідомого громадянина, здатного жити разом з іншими та досягати повноти самореалізації в умовах демократичного відкритого суспільства [4, с. 5].

Як соціальний інститут освіта є складною системою, що включає різні елементи та зв'язки між ними: підсистеми, управління, організацію, кадри. З позиції відтворення культури, освіта сформувалася як певна система, що характеризується метою, змістом, структурованими навчальними програмами та планами, в яких ураховуються попередні рівні освіти та прогнозуються наступні. Основними поняттями філософії освіти є освіта, ідеал освіченості, соціокультурний тип освіти, освітня парадигма, освітні технології. Як система освіта може розглядатися у трьох вимірах: соціального масштабу (освіта у світі, певній країні); ступінь

освіти (дошкільна, шкільна, вища); профіль освіти – загальна, спеціальна (математична, гуманітарна, природничо-наукова), професійна, додаткова.

Також освіту як систему загалом можна характеризувати так: освіту як систему то, можливо світською або клерикальною, державною або приватною; освіта як система характеризується ступінчастістю, основи розподілу – переважно віковий критерій. Однак у всіх країнах при досить великих варіаціях є дошкільна освіта, шкільна освіта з трьома ступенями (початкова, середня, старша), де формами можуть бути гімназії, ліцеї та вища освіта: інститути, університети, академії. Кожен ступінь має свої організаційні форми навчання – урок, лекція, семінар, і навіть специфічні форми контролю – опитування, залік, іспит.

Як система освіта може характеризуватися наступністю рівнів, керованістю, ефективністю, спрямованістю. Освітня система має якісну та кількісну характеристику, специфічну для своїх підсистем.

В Україні система освіти є сукупністю:

- державних освітніх стандартів та вимог, освітніх стандартів та вимог, що встановлюються університетами; освітніх програм різного рівня та спрямованості, а також програм професійної підготовки;

- організацій, які здійснюють освітню діяльність, їх працівників та учнів;

- органів державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють управління у сфері освіти, створюваних ними консультативних, дорадчих та інших органів;

- організацій, які здійснюють науково-методичне, методичне, ресурсне, виробниче та інформаційно-технологічне забезпечення освітньої діяльності та управління системою освіти, оцінку якості освіти;

- об'єднань юридичних осіб, громадських та державно-громадських об'єднань, які упроваджують діяльність у сфері освіти.

Освіта, будучи одним з найбільш важливих каналів соціальної мобільності, відіграє значну роль у процесах соціального структурування суспільства, виконуючи функцію соціального контролю розподілу індивідів за соціальними верствами відповідно до рівня та якості отриманої освіти.

Роль освіти стає тим важливішою, що останнім часом її розглядають в аспекті суспільства, заснованого на знаннях, що передбачає інтерпретацію суспільних процесів та ситуацій залежно від конвертації інформаційного ресурсу та інформаційних потоків у знання в історичній та соціокультурній перспективі. Дана парадигма передбачає наступність у розвитку сучасних суспільств і культур за допомогою відтворення не тільки способу життя та колективних звичок, скільки життєво необхідного знання, саме воно сприймається як основа існування будь-якої культурно-специфічної спільноти. Таким чином, освіта є найпотужнішим механізмом відтворення та

модернізації соціальної реальності та культури в системі суспільного розвитку [10].

Формування ринкових відносин, становлення в Україні демократичної держави зумовлюють зміну цільових установок професійної освіти: не забезпечення потреб держави у спеціалістах різних професій та рівнів кваліфікації, а задоволення різноманітних освітніх потреб особистості задля її розвитку, самореалізації, самонавчання та самовдосконалення. У сучасних умовах необхідні компетентні фахівці, які мають глибоко усвідомлювати своє місце у суспільстві, ґрунтовно володіти теоретичними знаннями, професійними вміннями та навичками. Поряд із цим, зростає попит на висококваліфікованих спеціалістів, здатних стати різнобічно розвиненими особистостями, які володітимуть навичками толерантного ставлення до носіїв мови з різних країн, культур та стилів життя, а саме – володіти соціокультурною компетентністю, оскільки саме ця компетентність стає все більш важливою та значущою з погляду можливостей працевлаштування, кар'єри, конкурентоспроможності. Завдяки безупинному процесу накопичення та розвитку протягом усього свідомого життя людини, соціокультурна компетентність створює сприятливі умови для успішного виживання та функціонування на сучасному ринку праці.

Будь-яка професія, передусім, передбачає володіння такими особистісно важливими якостями індивіда: доброзичливість, тактовність, самовладання, чуйність, витримка, емпатія, комунікабельність, самостійність, домінантність, соціальний інтелект, організаційні здібності, чистота і виразність мови, експресія особистості та поведінки [6]. Отже, у системі професійної підготовки майбутнього спеціаліста, незалежно від того, яка спеціальність ним була обраною, важливим є не тільки формування спеціаліста вузької спеціалізації, а дещо більше – процес формування професійної культури та компетентності, його соціалізація.

Вплив соціокультурної компетентності на соціалізацію майбутнього спеціаліста визначається значною мірою конкретною сферою забезпечення, придбанням та застосуванням відповідної компетентності в обраній професії. За останні роки значно підвищився інтерес науковців до розкриття сутності феномену соціокультурної компетентності, оскільки ця компетентність є однією з головних компетенцій у професійному становленні висококваліфікованого спеціаліста. Саме ця компетентність дає можливість молодому фахівцеві знаходити шляхи вирішення найрізноманітніших питань, які можуть виникнути у процесі його професійно-практичної, соціокультурної діяльності.

Соціокультурна компетентність – це вміння та готовність застосовувати сукупність соціопедагогічних, соціолінгвістичних, соціопсихологічних, країнознавчих та міжкультурних знань для досягнення

взаєморозуміння між особами чи групами, які є представниками різних соціумів [3].

Слід зазначити, що ця компетенція, насамперед, дає можливість зрозуміти спільні та відмінні риси між культурами, допомагає розпізнавати упередження та позбавлятися їх, сприяє толерантному ставленню до інших культур, дозволяє створювати основи для міжкультурних обмінів та допомагати діяти свідомо та відповідально як у власному суспільстві, так і у площині міжнародних відносин. Ця компетенція також сприяє формуванню значних цінностей та норм поведінки, які збільшують прагнення та здатність до відповідальності за свої вчинки та діяльність (цікавість до інших, здатність до проникнення та емпатії, сміливість у висловленні власної думки, готовність брати на себе відповідальність, здатність до співпраці) . Соціокультурна компетентність – один із найважливіших показників готовності особистості до професійного міжкультурного спілкування.

Наявність чіткого уявлення про структуру, сутність, зміст соціокультурної підготовки особистості потребує певної методологічної бази, яка ґрунтується на таких концептуальних підходах, як системний, діяльнісний, професійно орієнтований, особистісно орієнтований та культурологічний.

Система в даному випадку – це розуміння будь-якого соціокультурного явища, взятого за ціле і такого, що складається із взаємозалежних елементів та підсистем, які їх об'єднують.

Діяльність сприймається як визначальний компонент розвитку особистості, який сприяє організації та добору методів, способів, форм саморозвитку, самовиховання, самоосвіти особистості у процесі соціокультурної підготовки.

Майбутня професійна діяльність вимагає від кожної особи вмінь визначати цілі та конкретні завдання виробничої діяльності, вибір найефективніших шляхів та пріоритетних напрямів удосконалення організації своєї діяльності, створення стабільності для професійного зростання, якісного виконання своїх обов'язків на основі соціокультурної компетентності особистості.

Особистісно орієнтований підхід вимагає врахування у процесі соціокультурної підготовки особистості як певної суми професійних, філософських, психологічних, соціальних, культурологічних та інших знань, умінь, навичок, так і схильностей, здібностей, володіння загальнолюдськими цінностями. Пріоритетом виступає індивідуальна креативність особистості, яка дозволяє забезпечити усвідомлене формування самою особистістю цілісного індивідуального контексту у соціокультурній підготовці, об'єднати соціальний запит із індивідуальними суттєвими характеристиками кожної людини [1].

Культурологічна орієнтація у професійній підготовці завжди спричиняє розширення джерел всебічного, гармонійного зростання особистості. Основне тут – соціальне замовлення, яке

виявляється в об'єктивних тенденціях розвитку суспільства, у свідомому вираженні освітніх запитів самих громадян. Адже кожна особистість – це суб'єкт культури, її носій, виробник та споживач певних культурних цінностей. Культура, суспільне ставлення до неї – критерії та джерела культурологічного характеру освіти, її гуманізації та демократизації.

Висновки. Таким чином, формування соціокультурної компетентності у підростаючого покоління допомагає розвинути повноцінну особистість, здатну усвідомлювати не тільки себе в суспільстві, а й суспільство в собі, готову застосовувати знання та навички для досягнення порозуміння між особами та групами, які є представниками різних соціумів, груп, віросповідань. також здатну до відповідальності за особисту діяльність

Отже, оскільки явище соціокультурної компетентності нерозривно пов'язане із процесом формування особистості в сучасному суспільстві, тому що суспільство трансформується, змінюються його стереотипи та цінності, сучасна освіта має підтримувати та спрямовувати молодь на збагачення свого досвіду та досвіду майбутнього покоління.

Одним із шляхів оновлення змісту освіти та узгодження його із сучасними потребами, інтеграцією у європейський та світовий освітні простори є орієнтація навчальних програм на придбання ключових (життєвих), соціокультурних компетентностей та на створення ефективних механізмів їх упровадження.

Професійна підготовка є основою прогресивної нації, гарантом індивідуального розвитку особистості, формує соціокультурний, інтелектуальний та виробничий потенціал суспільства. Розвиток держави, структурні перетворення на мікро- та макроекономічному рівнях повинні гармонійно поєднуватися з реформою освіти та професійної підготовки для того, щоб задовольнити потреби та прагнення людей, особливо, майбутніх фахівців, встановити нову систему цінностей, відповідати запитам людства щодо змін у сфері роботи як у суспільному, так і у приватному секторах.

Перспективи подальших досліджень з даної проблематики можуть бути пов'язані з просвітницькою соціокультурною діяльністю серед населення України та полягати у визначенні умов та способів формування соціокультурної компетентності майбутніх спеціалістів у процесі професійної підготовки.

Список літератури

1. Березюк О. С. Інноваційні технології підготовки майбутніх фахівців у системі неперервної освіти: зб. наук. праць / за ред. О. С. Березюк, О. М. Власенко. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2012. 260 с.
2. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 564 с.
3. Жорнова О. І. Соціокультурна компетентність

студентів в контексті оминання «слабких ланок» сучасного освітнього процесу // Вища освіта України. Додаток 3 (Т.3) 2006. Тематичний випуск «Вища освіта у контексті інтеграції до європейського простору». С. 93-100.

4. Життєва компетентність особистості: наук.-метод. посібник / За ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова, Г. М. Несен. К.: Богдана, 2003. 520 с.

5. Закірянова І. А. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови в процесі професійної підготовки: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / І. А. Закірянова. К., 2006. 22 с. укр. <http://www.lib.ua-ru.net/inode/6623.html>

6. Ильин Е. П. Дифференциальная психология профессиональной деятельности / Е. П. Ильин. СПб.: Питер, 2008. 432 с.

7. Коломийченко Л. В., Груздева И. В. Социокультурная компетентность: ее культурологические аспекты, сущность, подходы к определению // Современные проблемы науки и образования. 2015. № 1-1. <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=19433>

8. Куліна О. С. Взаємозв'язок особистісного та суспільного: перспективи дослідження // Мультиверсум: Філософський альманах. № 55. К.: Центр духовної культури, 2006.

9. Николаева В. И. Постановка проблемы личностного выбора в процессе формирования личности // Л. И. Божович и современная психология личности. <http://psyjournals.ru/articles/d8690.shtml>.

10. Создание условий для реализации социокультурных практик в образовательной деятельности: метод. пособие / под общей ред. С. О. Шуваловой, О. Ю. Семеновой. Рыбинск, МУ ДПО «Информационно-образовательный Центр», 2019. 138 с.

11. Степаненко М. Д. Автореф. дис. канд. філос. наук: 09.00.03; Харківський університет Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба, Харків, 2006. <http://avtoreferat.net/content/view/5904/67/>

12. Топчій Л. С. Формування україномовної соціокультурної компетентності: теоретичні і практичні аспекти / Л. С. Топчій // Молодий вчений. 2014. № 7 (10). С. 170-173.

References (transliterated)

1. Berezyuk O. S. "Innovacijni tehnologiji pidgotovky majbutnix faxivciv u systemi neperervnoyi osvity [Innovative technologies for training future specialists in the system of continuing education]" [zb. nauk. pracz] / za red. O. S. Berezyuk, O. M. Vlasenko. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. Ivana Franka, 2012. 60 p.

2. Dubasenyuk O. A. "Profesijna pedagogichna osvita: kompetentnisnyj pidxid [Professional pedagogical education: competence approach]" [monografiya] / O. A. Dubasenyuk. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. Ivana Franka, 2011. 564 p.

3. Zhornova O. I. "Sociokulturna kompetentnist studentiv v konteksti omynannya "slabkyx lanok" suchasnoho osvitnoho procesu [Socio-cultural competence of students in

the context of avoiding the "weak links" of the modern educational process]" //Vyshha osvita Ukrayiny. Dodatok 3 (T. 3) 2006. Tematychnyj vypusk "Vyshha osvita u konteksti integraciyi do yevropejskogo prostoru". P. 93-100.

4. "Zhyttyeva kompetentnist osobystosti: naukovometodychnyj posibnyk [Life competence of the individual]" / Za red. L. V. Soxan, I. G. Yermakova, G. M. Nesen K.: Bogdana, 2003. 520 p.

5. Zakiryanova I. A. "Formuvannya sociokulturnoyi kompetentnosti u majbutnix vchyteliv inozemnoyi movy v procesi profesijnoyi pidgotovky [Formation of socio-cultural competence in future foreign language teachers in the process of professional training]" : avtoref. dys. kand. ped. nauk: 13.00.04 / I. A. Zakiryanova. K., 2006. 22 p. ukr. <http://www.lib.ua-ru.net/inode/6623.html>

6. Il'in E. P. "Differencial'naja psihologija professional'noj dejatel'nosti [Differential psychology of professional activity]" / E. P. Il'in SPB.: Piter, 2008. 432 p.

7. Kolomijchenko L. V., Gruzdeva I. V. "Sociokul'turnaja kompetentnost': ee kul'turologicheskie aspekty, sushhnost', podhody k opredeleniju [Sociocultural competence: its culturological aspects, essence, approaches to definition]" // Sovremennye problemy nauki i obrazovanija. 2015. № 1 1. <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=19433>

8. Kulina O. S. "Vzayemoz'v'язok osobystisnogo ta suspil'nogo: perspektyvy doslidzhennja [Relationship between personal and social: research perspectives]". Mulytversum. Filososfskij almanax / O. S. Kulina; gol. red. V. V. Lyax. K., 2006.

9. Nikolaeva V. I. "Postanovka problemy lichnostnoho vybora v processe formirovanija lichnosti [Statement of the problem of personal choice in the process of personality formation]" // sbornik L. I. Bozhovich i sovremennaja psihologija lichnosti. <http://psyjournals.ru/articles/d8690.shtml>.

10. "Sozdanie uslovij dlja realizacii sociokul'turnyh praktik v obrazovatel'noj dejatel'nosti [Creating conditions for the implementation of socio-cultural practices in educational activities]" : metodicheskoe posobie / pod obshej red. S. O. Shuvalovoj, O. Ju. Semenovoj. Rybinsk, MU DPO «Informacionno-obrazovatel'nyj Centr», 2019. 138 p.

11. Stepanenko M. D. Avtoref. dis. kand. fil. nauk: 09.00.03; Harkivs'kij universitet Povitrjanij Sil im. Ivana Kozheduba, Harkiv, 2006. <http://avtoreferat.net/content/view/5904/67/>

12. Topchij L. S. "Formuvannya ukrainomovnoyi sociokulturnoyi kompetentnosti: teoretichni i praktichni aspekty [Formation of Ukrainian-language socio-cultural competence: theoretical and practical aspects]" / L. S. Topchij // Molodij vchenyj. 2014. # 7 (10). P. 170-173.

Надійшла (reserved) 06.08.2021

«Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors»

Сергіна Світлана Володимирівна (Сергина Светлана Владимировна, Serhina Svitlana) – Харківський політехнічний університет «Харківський політехнічний інститут, доцент кафедри іноземних мов; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9181-4127>;

Вергун Володимир Григорович (Вергун Владимир Григорьевич, Verhun Volodymyr) - Харківський політехнічний університет «Харківський політехнічний інститут, старший викладач кафедри права;